

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת וארא

תשפ"ד

(שנה ז', גליון מס' 324)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
18:07	17:30	16:16	ירושלים:
18:08	17:31	16:36	תל אביב:
17:05	17:28	16:24	חיפה:
18:09	17:32	16:36	באר שבע:

פרשת וארא התשפ"ד

"הכרת האדם בכוחותיו ובמעלותיו"

א. "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֹּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה, מִקְּצֵר רוּחַ וּמַעֲבָדָה קָשָׁה. וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, לֵאמֹר. בֹּא דַבֵּר אֶל פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרָיִם, וְיִשְׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לְפָנָי יְהוָה, לֵאמֹר, הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי, וְאֵיךְ יִשְׁמְעֵנִי פְרַעֲה, וְאֲנִי עַרְל שְׁפָתַיִם. וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן, וַיְצַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶל פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרָיִם, לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם," (שמות, ו', ט' - יג').

והנה, על מאמר הכתוב ¹, "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לְפָנָי יְהוָה, לֵאמֹר, הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי, וְאֵיךְ יִשְׁמְעֵנִי פְרַעֲה, וְאֲנִי עַרְל שְׁפָתַיִם", דרשו רבותינו ז"ל ²:

"תְּנִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, זֶה אֶחָד מֵעֲשָׂרָה קְלִיִּם וְחִמּוּרִין, שְׁפָתַיִם בְּתוֹרָה",

ונתקשה בזה, הגה"ק בעל "שם משמואל" זיע"א ³:

מה קל וחומר הוא, והלא, טעם הדבר שעם ישראל לא שמעו אל משה רע"ה, הוא, מחמת שקצרה רוחם בעבודה,

וממילא, מה שייך לומר, "וְאֵיךְ יִשְׁמְעֵנִי פְרַעֲה", והלא אין הדברים דומים זה לזה?

עוד יש לעיין בזה:

מה היא תשובתו של הבורא ית"ש למשה רע"ה, במאמרו ⁴, "וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן, וַיְצַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶל פְּרַעֲה מֶלֶךְ מִצְרָיִם, לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם"?

¹ שמות, ו' - יב'.

² בראשית רבה, פרשה צב, ז'.

³ תרעג, בד"ה "וידבר".

⁴ שמות, ו' - יג'.

ב. על מאמר הכתוב ⁵, "ויִשָּׁב מֹשֶׁה אֶל יְהוָה, וַיֹּאמֶר, אֲדֹנָי, לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה, לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי", כתב מו"ז הגה"ק רבינו אליהו בן הרוש זיע"א ⁶ :
⁷ "ויובן, על פי מה שאמרו רבותינו ז"ל ⁸, בפסוק ⁹, 'כִּבֹּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, לְמַעַן יֵאָרְכּוּן יָמֶיךָ, עַל הַאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ',
 שהאות ו' בתיבת 'וְאֶת', באה לרבות את כבוד אחיו הגדול של האדם.
 וכל עצמו של משה, שסירב בשליחות המקום, הוא כבוד אחיו אהרן, שגדול הימנו.
 ונקדים בזה, בטעם הדבר, שישבו עם ישראל בארץ מצרים ונשתעבדו שם, מפני שעשה אברהם אע"ה אנגריא בתלמידי חכמים ¹⁰,
 ומבואר, שאברהם אע"ה, לא דרש את הדין של כבוד תלמידי חכמים, הנלמד ממילת 'אֶת' ¹¹, של הפסוק ¹², 'אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִירָא, וְאֶתוֹ תַעֲבֹד, וּבְשִׁמוֹ תִשָּׁבַע'.
 לפיכך, כאשר אמר הבורא ית"ש למשה רע"ה להוציא את בני ישראל ממצרים,

⁵ שמות, ה' - כב'.

⁶ בספרו הקדוש "ברכת אליהו".

⁷ לשונו הקדוש של רבינו זיע"א, במעט שינויי לשון, למען ירוץ הקורא בהם.

⁸ כתובות, קג' ע"א.

⁹ שמות, כ' - יא'.

¹⁰ נדרים, לב' ע"א.

¹¹ פסחים, כב' ע"ב.

קידושין, נז' ע"א.

בבא קמא, מא' ע"ב.

בכורות, ו' ע"ב.

¹² דברים, ו' - יג'.

אמר משה רע"ה, כשם שאין לדרוש את דרשת כבוד תלמידי חכמים, אף את הדרשה של כבוד אחיו הגדול - אין לדרוש.

וממילא, "לְמָה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה", והלא אין להם להיענש בכך שאברהם אע"ה לא דרש לדרשה זו!?

ג. צא ולמד, את גודל עבודתו העצמית של משה רע"ה, אשר היה עניו גדול מאין כמותו.

דהנה, על מאמר הכתוב ¹³, "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה לְפָנָי יְהוָה, לֵאמֹר, הֲנִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי, וְאֵיךְ? שָׁמְעֵנִי פְּרַעַה, וְאֲנִי עָרַל שְׁפָתַיִם", כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹⁴:

שנוטריקון המילים, "וְאֲנִי עָרַל שְׁפָתַיִם", הוא: נְבוּזָה אֲוֹרָה נְתַרְבָּה יוֹתֵר, עֲרִיבוּתָה רְבָה לְלוּמְדִיָּה, שְׁכַתֵּר תּוֹרָה, פְּרִסוּמוֹ יִגְדַל מֵעֲצָמוֹ.

ובביאור העניין, כתב רבינו זיע"א, על פי יסודו הנפלא של הר"ן בדרשותיו ¹⁵:

שטעם הדבר, שהיה משה רע"ה "כְּבֹד פֶּה וְכְבֹד לְשׁוֹן" ¹⁶, ואף שלכאורה יש בכך מום ופגם,

הוא, שאם היה משה רע"ה בעל לשון לימודים, לא היתה מעלת התורה הקדושה ניכרת כל כך לעין כל.

שכן, אדם אשר הוא בעל לשון לימודים, יכול במאמר פיו לשכנע את השומעים על אמיתות דברים, הגם שאינם נכונים.

ומכיוון שמשה רע"ה לא היה בעל לשון לימודים, ובכל זאת שמעו לדבריו וקיימו אותם,

אות הוא הדבר, שנתקבלו הדברים, אך ורק מחמת אמיתותם.

¹³ שמות, ו' - יב'.

¹⁴ בספרו הקדוש "פרח שושנה".

¹⁵ הדרוש השלישי.

¹⁶ שמות, ד' - י'.

ומעתה ביאר רבינו זיע"א :

שעל אף שהיה משה רע"ה, "כְּבֹד פָּה וְכֹבֵד לְשׁוֹן"¹⁷,
מכל מקום, מחמת כוח עבודתו העצמית, הטהורה והאמיתית,
קיבלו בני ישראל את דבריו, לדורות עולם.

וההוא הוא הנוטריקון הנרמז במילים, "וַיֹּאֲנִי עָרַל שְׁפָתַיִם", הוא: נְבוֹזָה אֲוֶרָה
נְתַרְבָּה יוֹתֵר, עֲרִיבוּתָה רַבָּה לְלוּמְדֵיהָ, שְׁכַתֵּר תּוֹרָה, פְּרָסוּמוֹ יִגְדַל מֵעֲצָמוֹ.

ד. על פי דברי הר"ן הנזכרים לעיל, ביאר הגה"ק רבינו יצחק הכהן הוברמן
זיע"א¹⁸, את מאמר הכתוב¹⁹, "וַיִּנְלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי, וַיִּקַּח אֶת בֵּת לְוִי". וכדלהלן.
דהנה, במאמר הכתוב הלזה, יש להתבונן:

מפני מה, הסתירה התורה הקדושה, את זהותם של עמרם ויוכבד, הוריו של
משה רע"ה?
אלא:

שאם היה הכתוב מפרסם את שמותם, היו אומרים כולם: מי יכול להידמות
למדריגתו של משה רע"ה, שהיה בנם של גדולי הדור!?

ועל כן, הסתיר הכתוב את זהותם, להורות, שמשה רע"ה זכה לכל מעלותיו
וגדולתו, אך ורק מחמת כוח עבודתו העצמית.
וכתב רבינו זיע"א, שעל פי זה יתיישבו דבריו, אשר נביאם לעיל באות וי.

ה. על מאמר רבותינו ז"ל²⁰, "טוֹב שְׁפָרוּפָאִים, לְגִיהָנָם. וְהַפֶּשֶׁר שְׁבַטְפָּחִים,
שְׁתַּפּוּ שֶׁל עַמְלֶק", כתב הגה"ק בעל "תפארת ישראל" זיע"א:
"נראה לי, דאין מאמר זה גנאי לרופא, רק שבח הרופא המומחה.

¹⁷ שמות, ד' - י'.

¹⁸ בספרו הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת".

¹⁹ שמות, ב' - א'.

²⁰ מסכת קידושין, פ"ד מ"ד.

והוא, על פי מה שמצאתי כתוב דבר נחמד -

שכשהוציא משה רבינו ע"ה את ישראל ממצרים, 'שָׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן' וגו' ²¹,

ויתמהו מאוד, על זה האיש משה, כי על ידו נעשו כל הגבורות והנפלאות האלו.

ולכן, התעורר מלך ערביי אחד, וישלח צייר מובחר לצייר תמונת המנהיג הגדול הזה, ולהביאו אליו.

וילך הצייר, ויצייר תמונתו, ויביאהו לפני המלך.

וישלח שוב המלך, ויביא ויאסוף יחדיו כל חכמי חרשים אשר לו,

וישאל להם, לפשוט על פי פרצוף פניו של משה, כפי המצוייר, לדעת תכונת טבעו ומידותיו, ובמה כוחו גדול.

וישיבו כל החכמים יחדיו, אל המלך, ויאמרו: **אם נשפוט על פי ציור קלסתר פניו של האיש הזה המפורסם לגדול, נאמר לאדונינו - כי הוא רע מעללים, בגאות וחמדת הממון ובשרירות הלב, ובכל חסרונות שבעולם שְׁיִגְנוּ נפש אדם המעולה.**

ויקצוף המלך מאד, ויאמר: **מה זה? הכי תתעללו בי?**

הלא בכל אלה שמעתי, מכל עבר ופינה, בהפך מזה האיש הגדול!

ויחרדו האנשים מאוד, וישיבו את המלך בשפל קול התחינה, ויתנצלו את עצמם - הצייר והחכמים, כל אחד בחסרון ידיעת חבירו,

הצייר אמר: **אני ציירתי כהוגן, והחכמים שגו בידיעתם!**

והחכמים: **גללו כל החיסרון על הצייר, שלא צייר תמונת משה כהוגן!**

והמלך, אשר נכסף לדעת מי משניהן יצדק, נסע ברכבו ובפרשיו, ויבוא אל תוך מחנה ישראל,

ובבואו, וישא עיניו, וירא את משה איש האלוהים מרחוק,

וימרה, ויקח את הציור מתוך חצנו,

ויבט, והנהו כתמונתו וכצלמו, כאשר ציירו הצייר, קולע אֶל הַשַּׁעֲרָה וְלֹא יִחַטָּא ²²,

²¹ שמות, טו' - יד'.

וַיִּפֶּגַע לְבָבוֹ²³, וַיִּפְּלֵא, וַיִּתְמָה עַד מְאוּד.

וילך, ויבוא בעצמו אל אהל איש האלוהים, ויכרע וישתחוה לאפיו, ויספר למשה כל הדברים האלה אשר נעשו,

ויאמר עוד: בי אדוני איש האלוהים, הנני קודם ראותי פניך פני אלוהים, אמרתי, אך אולי הצייר שגה במלאכתו, לבעבור חֲכָמִי מפורסמים לבקיאים מאד בחוכמת [הפיזיאנאמי] ואין דוגמתם,

אך עתה, אחרי ראותי כי תמונתך מכוונת אל הציור אשר הביא הצייר, לא נותר בי אשמה, רק לומר כי חֲכָמִי בגדו בי, וכי חֲכָמִי אליל הם, וחכמת מה להם, והם אוכלי שולחני, ויתעוני מאז בהבליהם!

ויען משה איש האלוהים, ויאמר: לא כן, גם הצייר, גם חכמך, נפלאים הם בידיעתם וחכמתם,

אולם, דע לך, כי לולי הייתי בְּטָבַע באמת כפי ששמעת ממידותי, לא טוב אנוכי מבול עץ יבש, כי גם ממנו נמנעו וְנִחְשְׁכוּ כל חסרונות האדם,

ואם כן, הכי בעבור זה אהיה יקר בעיני אלוהים ואדם!?

אומנם, כן ידידי, לא אבוש לומר לך, כי כל החסרונות אשר שפטו עלי חכמך, כולם קשורים בי בטבע,

ואפשר, עוד יותר מאשר שפטו חכמך!

ואני, בכוח אמיץ, הנה התחזקתי, ורדיתי וְכַבַּשְׁתִּי אותם, עד אשר קניתי לי היפוכם לטבע שני,

ולכן, ובעבור זה יִקְרָתִי והתכבדתי בשמים ממעל ובארץ מתחת!

ועל פי זה, נבין היטב שבח הרופא ממאמר זה -

דמדלא קאמר קְשֵׁר שברופאים, כבסיפא בְּטָבַחִין,

שמע מינה, שהטוב הזה אין כוונתו קְשֵׁר,

²² על פי, שופטים, כ' - טז'.

²³ על פי, בראשית, מה' - כו'.

רק מי שחושב את עצמו שהוא המומחה היותר טוב שברופאים, הוא מעותד לגיהנם!

דבגאוותו זאת, סומך על ידיעתו בספק, ואינו מתייעץ עם חביריו, כראוי למי אשר בפיו ובקולמסו מונח חיים או מוות!

וגם, ברוב גאונו, אינו מסתפק שמא יטעהו דמיונו, ואינו חושש לעיין היטב בספרי הרפואות קודם שיתן להחולה סמי רפואה, קודם שידע מהן שלא יוכלו להזיקו כראוי, לילך לאט לאט בענייני סכנת נפשות.

וְרָאָה, שלא אמר התנא, שהוא רשע, או יבא לגיהנם, רק אמר לגיהנם,

רצונו לומר, יש לו הכנה שיוכל לבא על ידה לגיהנם,

אבל, כל עוד יותר שיהיה לו הכנות לגיהנם, כל עוד יגדל שכרו ושבחו כְּשֵׁי־כְבוֹשׁ הכנותיו".

והנה, כעין משמעות לסיפור הלזה - שמשה רע"ה לא היה בעל מידות טובות מתחילתו, מצינו בדברי רבותינו ז"ל²⁴, על מאמר הכתוב²⁵, "וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנָו מְאֹד, מִפְּלֵ הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה":

"הוּוּ, קשה היה, אלא שהיה שולט ביצרו".

וכמו כן, יעויין עוד מה שכתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א, על מאמר הכתוב²⁶, "וְזֹאת הַבְּרָכָה, אֲשֶׁר בָּרַךְ מִשָּׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְפָנָי מוֹתוֹ":

"עוד נתכוון במאמר זה, להעיד עליו, כי כל התעצמו במידות הטובות הידועות לו,

לא היו, אלא, לצד יראתו מאלוהיו,

לא שהיה טבעו מסייעו אל הדבר ...

האיש משה, יש מקום לחשוב שהיה עניו מטבעו, והיה בכולן [סבלן] מטבעו,

²⁴ ילקוט שמעוני, פרשת "בהעלותך", רמז תשלט'.

²⁵ במדבר, יב' - ג'.

²⁶ דברים, לג' - א'.

לזה העידה התורה עליו, שכל התעצמותו ותגבורתו הרמוז בתיבת 'אִישׁ', היה לצד האלוהים היה ירא,

והוא אומרו "אִישׁ הָאֱלֹהִים".

והנה, על מאמר שלמה הע"ה ²⁷, "הַחֲכָמָה תִּלְעֹז לְחָכָם, מִעֲשָׂרָה שְׁלִיטִים אֲשֶׁר הָיוּ בְּעִיר", דרשו רבותינו ז"ל ²⁸:

" הַחֲכָמָה תִּלְעֹז לְחָכָם' - זו תשובה ומעשים טובים,

'מִעֲשָׂרָה שְׁלִיטִים' - שתי עיניים, ושתי אוזניים, ושתי ידיים, ושתי רגליים, וראש הגויה ופה",

הביא הגה"ק רבינו בצלאל אשכנזי זיע"א ²⁹, כעין מעשה זה, אך לא בעינינו של משה רע"ה:

" 'שתי עיניים, ושתי אוזניים וראש הגויה' - אֵלוֹ, הוסיף לו לשלוט בהם, כדי שלא יחטא,

שְׂאֵלוֹ הַחֲמִישָׁה, נותנים תאוה ללב לחטוא.

ואם יזכה, מסייעין לו בתורה ובמצוות, וגם הם המסייעים לו להיות שולט עליהן שלא יחטיאוהו.

'מלך גדולי - יצר הרע, שהרוב שומעין לו, ושולט בהן.

'יצר טובי - שמנהיג עצמו במסכנות, ובענוה.

וגם השומעים לו, 'מִעֲשָׂרָה שְׁלִיטִים' - שְׂבָאֵלוֹ עֲשָׂרָה, אדם חוטא,

וזוכה, והחכמה תעוז להדריךכם בדרכי יושר.

כי ההוא מעשה בחכם אחד -

ששלח דמות פרצופו לחכם אחר, שהיה מכיר בדמות הפרצופין.

²⁷ קהלת, ז' - יט'.

²⁸ נדרים, לב' ע"ב.

²⁹ בספרו הקדוש "שיטה מקובצת", למסכת נדרים בסוף פרק ג'.

נטמן מפניו, מביעותותיה דההוא פרצוף.

לסוף, שאל לו: למה נטמן ממנו?

וענה: אותו הפרצוף, מאדם רע, שאין כדמותו חמדן ונואף וליסטים, ואין להביט אליו!

והמביאו, נתיירא מלשוב אל אדוניו,

עד ששלח אליו, שלא יירא ממנו, ושאל לו כל העניין.

ואמר לו, כל מה ששמע, ולכן יראתי לשוב אליך.

אמר: בוודאי אין חכם כמו אותו בעל הפרצוף, שְׁמֵן הכל אמר אמת,

שיצרי מגרה בי, ומסית אותי לעשות כל זאת, אבל החכמה שבי מונעת אותי מכל זה".

ו. באמיתות המעשה הנ"ל, קמו מרבתינו זיע"א בהשתוממות גדולה³⁰, המפקפקים בזה היאך אפשר לומר דבר שכזה על משה רע"ה!?

ועיקר תמיהתם הגדולה בזה, היתה, לאור דרשתם של רבתינו ז"ל³¹, על מאמר הכתוב³², "וַתֵּהָרֵק הָאִשָּׁה, וַתֵּלֶד בֵּן, וַתִּרְאֵהוּ אֶתוֹ כִּי טוֹב הוּא, וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים":

"שנתמלא הבית כולו אורה",

³⁰ בראש המדברים, היה הגה"ק רבי חיים יצחק אהרון הכהן רפפורט זיע"א - המגיד מוילקומיר, בספרו שקידש מלחמה להפרכת המעשה - "כליל תפארת".

וכן הגה"ק רבינו אליהו דוד רבינוביץ תאומים זיע"א - האדר"ת, בהסכמתו לספר הנ"ל.

ועיין עוד בספר "נפש שמשון" (שערי האמונה, עמוד קפג'), לאדמו"ר הגה"ק רבינו שמשון דוד פינקוס זיע"א, שהביא לדברי מרנא המהרי"ל דיסקין זיע"א, שמעשה זה הוא שקר וכזב, וכתב רבינו זיע"א, שאף הוא מסכים לומר, שמעשה זה הוא שקר וכזב.

³¹ מגילה, יד' ע"א.

שמות רבה, פרשה א', כ'.

³² שמות, ב' - ב'.

ובאם היה משה רע"ה, בעל מזג רע מטבעו, היאך נתמלא הבית אורה?

ובפרט, שב"פרקי דרבי אליעזר"³³, מצינו בזה:

"רְבִי נְתַנְאֵל אוֹמֵר, רְאוּ אַבּוֹתַי שֶׁל מֹשֶׁה, תְּאָרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, כְּמִלְאָד אֱלֹהִים".

ברם, יעויין בדבריו של ה"זוהר הקדוש"³⁴, על מאמרו של יתרו³⁵, "וְאַתָּה תַחֲזֶה מִכָּל הָעָם, אֲנָשֵׁי חֵיל, יִרְאִי אֱלֹהִים, אֲנָשֵׁי אֱמֶת, שׁוֹנְאֵי בְּצַע, וְשֹׂמְתֵי עֲלֵהֶם שָׂרֵי אֲלָפִים שָׂרֵי מְאוֹת שָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֶשְׂרֹת:

"אָבֵל, וְאַתָּה תַחֲזֶה, 'תַּבְּחַר' לֹא כְּתִיב, אֶלָּא 'תַחֲזֶה',

לְפִי חִיזוֹ דְעֵינִין.

בְּמַאי?

בְּדִיוקְנָא דְבַר נֶשׁ, בְּאֵלִין שִׁית סְטָרִין דְקְאֻמְרָתוֹן, וְכֹלָא בְּהַאי קָרָא.

'וְאַתָּה תַחֲזֶה' - חַד, בְּשַׁעְרָא,

'מִכָּל הָעָם' - תְּרִין, בְּמִצְחָא,

'אֲנָשֵׁי חֵיל' - תְּלַת, בְּאַנְפִּין,

'יִרְאִי אֱלֹהִים' - אַרְבַּע, בְּעֵינִין,

'אֲנָשֵׁי אֱמֶת' - חֲמִשׁ, בְּשַׁפּוֹן,

'שׁוֹנְאֵי בְּצַע' - שִׁית, בְּיַדִּין, בְּשַׁרְטוּטִיהוּן"³⁶,

³³ פרק מח'.

³⁴ פרשת "יתרו", דף עח' ע"א.

³⁵ שמות, יח' - כא'.

³⁶ ותרגום דבריו הקדושים:

"אָבֵל, וְאַתָּה תַחֲזֶה, לֹא כְּתוּב 'תַּבְּחַר', אֶלָּא תַחֲזֶה,

לְפִי מְרָאָה הַעֵינִים.

בְּמַה?

בְּדִיוקְן שֶׁל אָדָם, בְּשֵׁשֶׁת הַצְּדִדִים הַלְלוּ שְׂאֵמְרָתָם, וְהַלְלוּ בְּפִסּוּק הַזֶּה.

ומבואר מדבריו הקדושים :

שבעומק תכונת הפרצוף של כל אדם ואדם, מונחים טבעיו ומעשיו,

ואף על פי, שהמראה הנראה לעיניים, הוא יפה וגדול לאין ערוך.

וראיתי בספר הנפלא "פני מלך"³⁷, שהביא מהמשך דבריו של ה"זוהר הקדוש"

הנ"ל, שמשה רע"ה, לא קיבל בזה את עצתו של יתרו,

וביאר בזה :

שטעם הדבר, שמשה רע"ה לא קיבל את עצתו של יתרו, הוא מחמת שידע משה

רע"ה בעצמו, ומכוח המעשה הנ"ל,

שאין תכונת הפרצוף נכונה, כאשר האדם עובד על עצמו, ומתקן את מידותיו

וטבעיו.

והנה, מלבד בעל "תפארת ישראל" הנ"ל, הביאו עוד מרבתינו זיע"א להמעשה

הנ"ל, ובהם :

הגה"ק רבינו משה חיים אפרים זיע"א מסדליקוב - בשם סבו "הבעל שם טוב

הקדוש" זיע"א³⁸, סגורן של ישראל - הגה"ק רבינו לוי יצחק זיע"א

'וְאֵתָהּ תִּחְזֶה' - אחת, בשער,

'מְכַל הָעַם' - שתיים, במצח,

'אֲנָשֵׁי חֵיל' - שלש, בפנים,

'יִרְאֵי אֱלֹהִים' - ארבע, בעינים,

'אֲנָשֵׁי אֱמֶת' - חמש, בשפתיים,

'שֹׁנְאֵי בָצַע' - שש, בידיים, בשרטוטיהם".

³⁷ להגאון רבי אלימלך פנחס גוטליב שליט"א.

בעמוד 111.

³⁸ בספרו הקדוש "דגל מחנה אפרים" (פרשת "כי תשא", ד"ה "וראו").

מבארדיטשוב³⁹, הגה"ק רבינו משה הלוי זיע"א מפשעוורסק⁴⁰, הגה"ק רבינו שמואל בורנשטיין זיע"א מסוכטשוב⁴¹.

ומכוח רבותינו הקדושים אשר הביאו להמעשה הלזה, כתב הגה"ק רבינו יצחק הכהן הוברמן זיע"א⁴²:

"וכדאים, כל הני גדולים, לסמוך עליהם".

ולאור המעשה הלזה, ביאר רבינו זיע"א⁴³, כדלהלן.

דהנה, על מאמר הכתוב⁴⁴, "וַיִּרְא הָעָם, כִּי בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לְרַדֵּת מִן הָהָר, וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהְרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו, קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכּוּ לִפְנֵינוּ, כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם - לֹא יָדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ", דרשו רבותינו ז"ל⁴⁵:

"רַבְּנָן אָמְרִי, הַשָּׁטָן מְצֵא אֶת יָדָיו אוֹתָהּ שְׁעָה, שְׁהֵיָה מֹשֶׁה נִרְאָה תְלוּי בֵּין הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ,

וְהָיוּ מִרְאִין אוֹתוֹ בְּאֶצְבָּע, וְאוֹמְרִי, 'כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ'."

ונתקשה בזה רבינו זיע"א:

"ופלא, מהיכן היה לו שליטה, לצייר דמות קודשו של משה רבינו ע"ה?"

ולאור המעשה הנ"ל, ביאר רבינו זיע"א:

"שהראה להם, דמות מלא כל מידות רעות, שזה היה ציור דמות משה השייך בעולם הזה,

ודמות כזה, בוודאי ברשות השטן.

³⁹ בספרו הקדוש "קדושת לוי" (פרשת "תרומה", בד"ה "למה במנורה").

⁴⁰ בספרו הקדוש "אור פני משה" (פרשת "חוקת", בד"ה "זאת חוקת שמעתי דאיתא").

⁴¹ בספרו הקדוש "שם משמואל" (פרשת "מטות", סוף שנת תרע').

⁴² בספרו הקדוש "בן לאשרי - ברכה משולשת" (פרשת "כי תשא", ד"ה "דרוש רש"י כי זה משה האיש").

⁴³ שם.

⁴⁴ שמות, לב' - א'.

⁴⁵ שמות רבה, פרשה מא', ז'.

אבל, צלם אלוקים שעל פני משה רע"ה, לא היה לו שום רשות.

ואולי, זה דיוק אומרם, 'כִּי זֶה מִנְּשָׁה הָאִישׁ',

היינו, ציורו החיצוני, המלא מידות רעות.

ועל כן אמרו, 'עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹקִים'.

אבל, כאשר אך בא משה רע"ה, והביטו את צלם אלוקים שעל פניו,

הבינו, ששקר ענה בו השטן, ומסרו תיכף בידו את העגל, לְכַתְּתוֹ.

ולאור כל זאת, נשכיל ונבין:

את מהות ותכלית העבודה העצמית של האדם, אשר בכוחו להפך רע לטוב,

ובכוחו יכול האדם להפך את עצמו לנזר הבריאה.

והוא ביאור מאמר הכתוב ⁴⁶, "וַיִּלְךְ אִישׁ מִבֵּית לְוִי, וַיִּקַּח אֶת בֵּית לְוִי",

שכל מהותו של משה רע"ה, היתה עבודה עצמית, ולא ירושה מאבותיו.

ז. בעניינם של קין והבל, ידועה ומפורסמת, קושייתו של רבינו המהר"ל

זיע"א מפראג ⁴⁷:

דהנה, אמר שלמה הע"ה ⁴⁸, "שׁוֹמֵר מִצְוָה, לֹא יֵדַע דְּבַר רָע",

ואם כן, היאך הצליח קין להרוג את אחיו הבל,

והלא, הוא הקריב קרבן לכבודו של הבורא יתברך?

ובפרט, לאור זאת, שהבורא ית"ש, קיבל את מנחתו של הבל, באהבה וברצון?

וביאר בזה, רבינו זיע"א, ביאור עצום ונפלא:

"כי מה שהיה מקריב קרבן, לא היה זה מצד עצמו,

רק כאשר ראה הבל שקין היה מקריב קרבן, ואז נתעורר גם כן הבל להקריב,

⁴⁶ שמות, ב' - א'.

⁴⁷ בספרו הקדוש "דרשות המהר"ל", דרוש לשבת הגדול.

⁴⁸ קהלת, ח' - ה'.

ולא היה מתעורר ומתאמץ מעצמו,
שלא היה הבל פונה אל המעשים הטובים מצד עצמו, ובלא כוונה עשה זה.
וזה דרך מי שאין מעשיו באמת ובכוונה, ואין ממש במעשה זה.
וקין, היה מתחיל להקריב, אף כי היה בעל יצר הרע,
מפני שכך דרך אנשים לא טובים, שסוברים שמחמת הקרבת קרבן, ירצה אל ה'
יתברך, ומפני כך הקריב קרבן,
אבל, זבח רשעים כמו אלו תועבה, ולא שעה אל מנחתו.
אבל הבל, אף על גב שלא היה עושה בכוונה, מכל מקום, ראוי לקבל הקרבן,
אבל שיהיה נקרא בכלל 'שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יִדַע דְּבַר רָע', דבר זה אינו, כי אין יסוד
למעשה זה,
כי כל יסוד, נבנה על עצמו, ולא נבנה על זולתו,
ומה שעשה הבל, לא נבנה על עצמו,
רק כאשר ראה קין מקריב, היה הבל גם כן מקריב,
לפיכך, מעשה כזה, אין לו יסוד, והוא הבל.
והכל נרמז בכתוב, שאמר ⁴⁹ 'וְהִבֵּל הִבְיֵא גַם הוּא' וגו', ולמה צריך לכתוב 'גַם הוּא',
אלא, לומר לך, כי לא היה כוונתו של הבל, רק מה שראה שקין היה מקריב -
היה הוא מקריב גם כן.
מעשה כזה, הוא בא ממי שמעשים שלו אין בהם ממש, ואין להם יסוד בעצמם.
ועל זה אמר שלמה בחכמתו ^{50 51}, 'וְרֵאִיתִי אֲנִי אֶת כָּל עֶמֶל וְאֶת כָּל כְּשָׁרוֹן הַמַּעֲשֵׂה
כִּי הִיא קִנְיָת אִישׁ מִרְעֵהוּ, גַם זֶה הִבֵּל וְרַעוּת רֵיחַ',

⁴⁹ בראשית, ד' - ד'.

⁵⁰ קהלת, ד' - ד'.

⁵¹ יש בנותן עניין:

דהנה, הפסוק האמור לגבי הבל, נמצא בספר בראשית, פרק ד' - פסוק ד',

ופירוש זה -

כי ראיתי מעשה האדם, אשר האדם טורח בהם, ואת כל כשרון המעשה, כי היא קנאת איש מרעהו,

ועושה גם כן מעשה טוב, מצד הקנאה, לעשות כמו שעשה האחר,

ואינו עושה זה מכח התעוררות מעצמו,

ולכך, הוא הבל, כי אין יסוד למעשה זה ...

ואפשר, כי רמז 'גם זה הַבֵּל', שגם הַבֵּל עשה כך מכח קנאה, ונקרא 'הַבֵּל'."

ודבריו מתוקים וערבים, עד למאוד.

ח. הנה, כתב רבינו המהר"י זיע"א⁵² :

שנפש קין - נתגלגל במצרי שהרגו משה⁵³, והרוח - בקורח⁵⁴, והנשמה - ביתרו⁵⁵,

הפסוק האמור לגבי קנאת המעשים, נמצא בספר קהלת, פרק ד' - פסוק ד'.

⁵² "שער הגלגולים", הקדמה לו'.

"שער הפסוקים", בראשית, דרוש ד'.

⁵³ כתב ב"ילקוט חדש" (אדם והדורות עד נח, אות קט'):

"ראובן היה גלגול קין, והוא היה ראוי לתקן את קין, אבל יתרו זכה לתקן", (עיין שם, בערך יעקב, אות רלא').

והנה, על מאמר הכתוב (בראשית, לז' - כב'), "ויאמר אלהם ראובן אל תשפכו דם, השליכו אתו אל הבור הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר, וְיָד אֶל תִּשְׁלַחוּ בוֹ, לְמַעַן הֲצִיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו", כתב הגה"ק רבי שלמה זיע"א מראדזוסק (בספרו הקדוש "תפארת שלמה"):

"כי ראובן היה יודע בעצמו שהוא גלגול קין,

וכן הוא בספר הגלגולים, שראובן היה לו נשמת קין אשר הרג את הבל אחיו.

נמצא, כי עיקר התיקון שלו היה צריך להיות בתשובת המשקל, שיבא לידו ענין כזה להציל את נפש אחיו, את זה לעומת זה."

⁵⁴ ולפי זה, יובן מה דאיתא ב"אור החיים" הקדוש (במדבר, טז' - כח'):

שמשא רע"ה, רצה לעשות במעשה קורח - על ידי פתיחת פה הארץ, תיקון לחטא הריגת הבל - על ידי הארץ.

ברס, משה רע"ה, היה גלגולו של הבל^{56 57 58}.

והנה, רבותינו ז"ל⁵⁹, הביאו לדרשתו של רב הונא:

"תְּאוֹמָה יִתְּרָה, נוֹלְדָה עִם הַבֵּל,

זֶה אוֹמֵר - אֲנִי נוֹטְלָה שְׂאֲנִי בְּכוֹר!

וְזֶה אוֹמֵר - אֲנִי נוֹטְלָה שְׁנוֹלְדָה עִמִּי!

וּמִתּוֹךְ כָּךְ, 'וַיִּקַּם קַיִן'."

וכתב בזה גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א⁶⁰:

שבמאמר יתרו למשה רע"ה, **"אֲנִי חֲתָנְךָ יִתְּרוֹ"**, יש ראשי תיבות: של **"אחי"**,

דהיינו, שאמר יתרו למשה רע"ה, בגלגול זה באתי לתקן את אשר עיוותתי, על

ידי שנתתי לך את ציפורה בתי לאשה -

שהיא באה לתקן את אותה תאומה יתירה שנולדה עמך^{61 62}.

והיינו, לאור המתבאר שקורח היה גלגול קין:

אם כן, מכיוון שהיה משה רע"ה גלגול הבל, הוא רצה לתקן על ידי מעשה קורח - שהיה גלגול קין, את החטא הלזה.

⁵⁵ המבין בתורת הגלגולים של רבינו האר"י ז"ל, יודע:

ששייך הרבה פעמים, שבחינת הנפש יהיה מאיש פלוני, ובחינת הרוח יהיה מאיש אחר, ובחינת הנשמה יהיה מאיש אחר - וכל זה, בבן אדם אחד.

⁵⁶ יעויין ב"זוהר הקדוש" (פרשת "בראשית", דף כח' ע"ב).

⁵⁷ וראה גם בספר "עשרה מאמרות" להרמ"ע זיע"א מפאנו (מאמר חקור דין, פ"ד):

שרמז בתיבת **משה**, ראשי תיבות: **משה, שת, הבל**.

⁵⁸ בספר הקדוש "סדורו של שבת" (שורש ו', ענף ג', אות יד'), להגה"ק רבינו חיים זיע"א מטשרנוביץ:

הביא מהאר"י ז"ל, שבמשה רע"ה היו הניצוצות הרעים של הבל ותיקנם.

⁵⁹ בראשית רבה, פרשה כב', ז'.

⁶⁰ בספרו הקדוש "פני דוד", ריש פרשת "יתרו".

ט. כתב הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א⁶³ :

שפרעה הרשע, היה גלגול קין,

ומאיך, משה רע"ה, היה גלגול הבל.

ומכיוון שבגלגול קודם, הרג פרעה - קין, את משה רע"ה - הבל,

אף בגלגול זה, רצה פרעה להרוג את משה רע"ה.

והנה, מילת "פרעה" בגימטריא, עולה למניין 355,

ומילת "משה" בגימטריא, עולה למניין 345,

והיינו, שהיה פרעה הרשע מתגאה על משה רע"ה, שמנינו גדול משל משה

רע"ה באות י'.

והנה, על מאמר הכתוב⁶⁴, "וַיֵּאמֶר לוֹ יְהוָה, לָכֵן כָּל הַרְגַּת קַיִן שְׂבָעֵתִים יִקָּם, וַיִּשָּׂם

יְהוָה לְקַיִן אוֹת, לְבִלְתִּי הַכּוֹת אֹתוֹ כָּל מִצְאוֹ", דרשו רבותינו ז"ל⁶⁵ :

⁶¹ על מאמר הכתוב (בראשית, ד' - ב'), "וַתִּסָּף לְלִדְתָא אֶת אַחִיו אֶת הָבֶל, וַיְהִי הָבֶל רֹעֵה צֹאן, וְקַיִן הָיָה עֹבֵד אֲדָמָה", כתב בספר הקדוש "אגרא דכלה":

"ונרמז בכאן - ותס"ף ללד"ת א"ת (-בגימטריא, מניין 1411. וכשנוסיף לזה עוד עשר, כמניין עשרת האותיות, תהיה הגימטריא 1421-),

בגימטריא ... צפר"ה אש"ת מש"ה (-בגימטריא מניין 1421-),

שהיא התאומה יתירה, שהחזירה יתרו גלגול קין - למשה גלגול הבל.

וכן הוא בגימטריא במספר השווה, הי"א צפור"ה ב"ת יתר"ו (-בגימטריא, מניין 1417. וכשנוסיף לזה עוד ארבע, כמניין ארבעת המילים, תהיה הגימטריא 1421-).

⁶² עוד ביאר בזה רבינו השל"ה הקדוש זיע"א (תורה אור, פרשת שמות, יא):

"ובזה מתורץ, איך לקח משה רבינו ע"ה בת כומר, ופיו לא רצה לינק מנכרית (שמות רבה, פרשה א', כה)?"

אלא, היא צלעו".

⁶³ בספרו הקדוש "שפתי כהן" על התורה (ריש פרשת "בראשית", וכן הוא בפרשת "שמות" - על מאמר הכתוב "וַעֲתָה הִנֵּה צִעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי").

⁶⁴ בראשית, ד' - טו'.

שהאות, היתה אות י' משמו של הבורא ית"ש.

וממילא אם כן :

היה פרעה הרשע מתגאה על משה רע"ה, שיש בשמו את אותה י', הבאה משמו של הבורא ית"ש.

ומחמת, שהיה צריך משה רע"ה - הבל, לפרוע את העונש מפרעה - קין,

וכאשר הרג קין את הבל, הוא נשך אותו בשעת מיתתו עשר נשיכות,

הפך לו הבורא ית"ש, את אותה האות י', לעשר מכות.

והנה, בעניינו של פרעה הרשע, דרשו רבותינו ז"ל⁶⁶ :

"פְּרָעָה, מִנִּין שֶׁנִּבְעַל כְּנָשִׁים?

שֶׁנֶּאֱמַר⁶⁷, 'כֹּה אָמַר ה', הִנְנִי נֹתֵן אֶת פְּרָעָה חֶפְרַע מְלֶךְ מִצְרַיִם, בְּיַד אֵיבֹיו.

מֵהוּ חֶפְרַע?

שֶׁהִיא זָכָר, וּפְרַע עֲצָמוּ כְּנֻקָּה.

חֶפְרַע, כְּמָה דְאֵת אָמַר⁶⁸, 'וּפְרַע אֶת רֹאשׁ הָאִשָּׁה',

וְכֵן הִנְבִּיא אוֹמֵר⁶⁹, 'בַּיּוֹם הַהוּא, יִהְיֶה מִצְרַיִם כְּנָשִׁים'."

והנה, לאור דבריו של הגה"ק רבינו מרדכי הכהן זיע"א, ולאור דברי המדרש הנ"ל בעניינו של פרעה,

כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א⁷⁰, לבאר את מאמר הכתוב⁷¹, "כֹּה אָמַר יְהוָה, הִנְנִי נֹתֵן אֶת פְּרָעָה חֶפְרַע מְלֶךְ מִצְרַיִם, בְּיַד אֵיבֹיו וּבְיַד מִבְּקָשֵׁי נַפְשׁוֹ, כְּאֲשֶׁר נִתְּתִי אֶת צְדָקָתָהּ מְלֶךְ יְהוּדָה, בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מְלֶךְ בָּבֶל, אֵיבֹו וּמִבְּקָשׁ נַפְשׁוֹ":

⁶⁵ עיין רש"י הקדוש שם, וב"שפתי חכמים" באות מ' - משם המהרש"ל.

⁶⁶ מדרש תנחומא, לפרשתן, אות ט'.

⁶⁷ ירמיה, מד' - ל'.

⁶⁸ במדבר, ה' - יח'.

⁶⁹ ישעיה, יט' - טז'.

דהנה, מילת "חֶפְרָע", עולה בגימטריא למניין 358,
וכמו כן, מילת "נחש", עולה בגימטריא למניין זה.
ללמדך, שכשם שהנחש הטיל זוהמא בחוה, ומכוח כך נולד קין,
לפיכך, אף פרעה הבא מקין, היה נבעל כנשים, כאמו חוה שנבעלה מן הנחש.
ועל פי זה, ביאר רבינו זיע"א, את מאמר הכתוב ⁷², "וַיִּדְבֹר מִנְּשָׁה לְפָנָי יְהוָה,
לֵאמֹר, הֲוֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי, וְאֵיךְ? שְׁמַעֲנִי פְרָעָה, וְאֲנִי עָרַל שְׁפָתַיִם":
דהנה, ראשי התיבות של המילים, "לֵאמֹר הֲוֵן בְּנֵי", הינם אותיות "הבל",
והיינו, שאם בני ישראל, אשר באים מבחינת "הבל", בהיותם קשורים ודבוקים
בנשמת משה רע"ה ⁷³,
ממילא, היאך ישמע אלי פרעה, שהוא משורש קין, ועודנו עומד ברשעותו?!
ומעתה, עלינו להבין מה השיבו הבורא ית"ש, באומרו אליו ⁷⁴, "וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל
מִנְּשָׁה וְאֶל אֶהְרֹן, וַיִּצְנֹס אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶל פְּרָעָה מְלֶכֶךְ מִצְרָיִם, לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם". ולהלן יתבאר.
על מאמר הכתוב ⁷⁵, "אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מִנְּשָׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל, בְּעֶבֶר
הַיָּרְדֵן, בְּמִדְבַר, בְּעַרְבָה, מִזֶּרֶם סוּף, בֵּין פָּאֲרֹן וּבֵין תַּנְקַל, וְלָבֹן וְחִצְרַת וְדִי זָהָב. אַחַד
עֶשֶׂר יוֹם מֵחֹרֵב, דָּרָךְ הָרַ שְׁעִיר, עַד קִדְשׁ בְּרִנְעִי", דרשו רבותינו ז"ל ⁷⁶:

⁷⁰ בספרו הקדוש "חומת אנך" (פרשת "בא", אות א').

⁷¹ ירמיה, מד' - ל'.

⁷² שמות, ו' - יב'.

⁷³ "זוהר הקדוש" (חלק ג', דף רטז' ע"א).

"תיקוני זוהר" (דף קיא' ע"א).

"שער הגלגולים" (הקדמה לח').

"חסד לאברהם" (מעין ב', נהר יח').

⁷⁴ שמות, ו' - יג'.

⁷⁵ דברים, א', א' - ב'.

"וכי לא נתנבא משה, אלא זה בלבד?

והלא הוא כתב את כל התורה כולה? ...

מה תלמוד לומר, 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים'?

מלמד, שהיו דברי תוכחות".

ויעויין מה שכתב מו"ז הגה"ק רבינו ישועה שמעון חיים עובדיה זיע"א ⁷⁷ :

דהנה, מדרגת נבואתו של משה רע"ה, היתה, בבחינת "שכינה מדברת מתוך גרונו".

ברם, שאר הנביאים, היו מקבלים את נבואתם מהקדוש ברוך הוא,

ורק לאחר מכן, היו חוזרים בעל פה, את נבואתם, אל בני ישראל.

באופן :

שאצל שאר הנביאים, לא היו שומעים העם - את הנבואה מהקדוש ברוך הוא,

אלא, אך ורק את דברי הנביא, משמו.

ובשונה מנבואתו של משה רע"ה, שכל דברי נבואתו, היו "כדיבורו" של הקדוש ברוך הוא בעצמו.

עוד כתב רבינו זיע"א, שהמגיד זיע"א מדובנא ⁷⁸, שאל את אדונינו הגר"א זיע"א :

מה נשתנה ספר "דברים", משאר ספרים?

והשיב לו :

שבשאר ספרים, והיינו ב-ד' ספרים הראשונים, היתה השכינה מדברת מתוך גרונו של משה רע"ה] **[**

באופן, שבאותם ספרים, בני ישראל שמעו את דבר ה' ביד משה רע"ה,

ברם, בספר "דברים", נבואתו של משה רע"ה, היתה כשל שאר הנביאים.

⁷⁶ "ספרי", פרשת "דברים", פסקא א'.

⁷⁷ בספרו הקדוש "תורה וחיים" על התורה.

⁷⁸ בספרו הקדוש "אהל יעקב", בריש פרשתן.

עוד כתב רבינו זיע"א, שבהגהות "יריעות האהל"⁷⁹, הביא כן מדברי רבינו המהר"ל זיע"א מפראג⁸⁰ - וכך היא ראייתו:
דהנה, שנינו במסכת מגילה⁸¹, "אין מפסיקין בקללות",
ואמר בזה, אביי -

"לא שנו, אלא, בקללות שבתורת כהנים,

אבל קללות שבמשנה תורה, פוסק.

מאי טעמא?

הללו בלשון רבים אמורות, ומשה מפי הגבורה אמרן,

והללו בלשון יחיד אמורות, ומשה מפי עצמו אמרן",

ומבואר, אם כן:

שהקללות האמורות בספר משנה תורה, שהוא ספר "דברים", נאמרו לעם ישראל בנבואה, כדרכם של שאר הנביאים.

ולפי זה, ביאר רבינו זיע"א, את מאמר הכתוב⁸², בעניין נבואתו של משה רע"ה, "פֶּה אֶל פֶּה אֶדְבָּר בּוֹ, וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידָת, וּתְמַנֵּת יְהוָה יִבִּיט, וּמִדּוּעַ לֹא יִרְאֲתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדֵי בְּמִשְׁה":

שלכאורה, הדבר צריך ביאור: מהו הלשון "אֶדְבָּר בּוֹ", והלא, היה לו לומר "אֶדְבָּר עִמּוֹ"?

ברם, להמבואר, שהיתה השכינה מדברת מתוך גרונו של משה רע"ה, ניחא,

שכן, המילה "אֶדְבָּר בּוֹ", היא הנכונה ביותר, שכן, השכינה היתה מדברת מתוך גרונו.

⁷⁹ לספר "אהל יעקב", של המגיד זיע"א מדובנא.

⁸⁰ בספרו "תפארת ישראל".

⁸¹ לא' ע"ב.

⁸² במדבר, יב' - ח'.

ומעתה, יש לפרש בעניין תשובתו של הבורא ית"ש למשה רע"ה, במאמרו ⁸³,
"וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן, וַיֵּצֵאוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶל פְּרַעַה מִלֶּדְ מִצְרָיִם,
לְהוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם", כדלהלן:

דהנה, משה רע"ה לרוב ענוותנותו, לא ייחס מקום וחשיבות, כלל ועיקר, אל כוח
עבודתו העצמית, ואל כוח השגותיו,

ולפיכך, הוא סירב לילך בשליחות הבורא ית"ש, הן מחמת ענוותנותו אל נוכח
אחיו הגדול ממנו, והן מחמת שהיה ערל שפתים.

ועל כך השיב לו הבורא ית"ש, בלשון "וַיִּצְנַחֵם" -

שכן, "צו", הוא מלשון זירוה, לשעה ולדורות ⁸⁴,

והיינו, שאמר לו הבורא ית"ש למשה רע"ה -

תפקידך, ללכת אל פרעה הרשע, ולהוציא ממנו את כל הזוהמא, אשר לקח ממך
בהיותך הבל.

ולצורך תפקידך זה, עליך לדעת את כל הכוחות והמעלות הטמונים בך,

שכן, ידיעת הכוחות והמעלות, אינם מגרעים מאומה ממידת הענווה הטמונה בך.

ובידיעת הכוחות והמעלות שבך, יכול אתה לתקן עניינים מגלגולים קודמים,

ובנוסף, יכול אתה להיות "מנהיגם של עם ישראל", אשר יוציאם ממצרים, ויתן
להם את התורה הקדושה.

והאזהרה הזו, אשר אני מזרזך בעשייתה, היא בבחינת "לשעה ולדורות":

"לשעה" - בעניינך הפרטי, בתיקון העניינים אל מול פרעה,

ובעניינך כלפי כלל ישראל, להוציאם ממצרים, ולתת להם את התורה הקדושה.

"ולדורות" - הוא, אל כל אדם ואדם באשר הוא,

אשר צריך להזדרז בכל כוחו ובכל יכולתו, לדעת ולהכיר בכוחותיו ומעלותיו,

⁸³ שמות, ו' - יג'.

⁸⁴ "ספרא", פרשת "אמור" (פרשה יג', סוף פרק יז', אות א').

ואזי, הוא יזכה להוציא את עצמו מתוך "מצרים" הטמונה בו.
וכעין משמעות זאת, מצאתי בדבריו הנפלאים, של הגה"ק רבינו שמשון רפאל
הירש זיע"א⁸⁵ :
" וַיִּדְבֹר - ובלשון פקודה ...
'וַיִּצְוּם' - אל לכם עוד להרהר, האם מוכשרים אתם אם לאו, רק צייתו!
ומכאן תחילתו של עצם סיפור הגאולה".
יתן ה' יתברך, שנזכה להשכיל ולהבין, את כוחותינו ומעלותינו, למען הרבות את
כבודו בעולם,
ובכך, נזכה לעשות רצונו כרצונו, ולעובדו בלבב שלם.

⁸⁵ בפירושו על התורה (שמות, ו' - יג').

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחה בת רחל

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- הגה"ק רבי שלמה אסולין בן שמחה (שתח"י) זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבונג) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של כל הקדושים והקדושות אשר נרצחו על קידוש ה'

במלחמת שמחת תורה תשפ"ד